

مکتبہ اسلامیہ

۱۸ نجی سنہ

سنہ ۱۳۱۶

جزو، عدد : ۸۰

شرش - میدی حبسخانه سنده یوز باشی دره یفوس

تاریخچهٔ محبوسیت

[شرش - میدی حبسخانه سی مدیری قوماندان « فورزینه تی » نك بیاناتی]

فی ۱۴ تشرین اول ۱۸۹۴ تاریخیه بر ظرف مختوم آلم؛ محتویاتی، ایرتسی، یعنی آیك اون بشنجی گونی علی الصباح ساعت یدیده حبسخانه یه اردو ارکانندن - بگا خفیاً برشی تبلیغنه مأمور - بر بیوك ضابط گله جگنی خبر ویریوردی . آیك اون بشنجی گونی صباحلین قائممقام موسیو ا دابوویل ا کسوه عسکریه ایله گله رك بگا ۱۴ تاریخلی بر ظرف تسلیم ایتدی؛ بو ظرف دروننده اردو ارکان حربیه سنده مسافر ۱۴ نجی طوپچی آلایندن یوز باشی دره یفوسك « اهانت فوق - العاده » جنایتی ایله مظنوناً صباحلین حبس ایدیه جگی ومومی الهك شخصندن بالذات مسئول اولدیغم مندرج ایدی .

قائم مقام (دابوویل) گرك شفاهاً، گرك تحریراً تبلیغ ایده جگی اوامر نظارتی حرفیاً اجرا ایلیه جگم حقنده ناموسم اوزرینه سوز ویر مکملگمی طلب ایتدی . بو تبلیغاتدن بری ده محبوسی اك شدتلی بر محبوسیت حالنده طوتمقلغمی ویا ننده نه بیچاق، نه کاغد، نه یاز و قلمی؛ نه ده، قوروشون قلمی بولندیرلما مسنه دقت ایتمکلمگی ناطق ایدی .

محبوس، محکومین سائر یه مخصوص اطعمه عادیه ایله بسلمك دخی ملتزم ایدیسه ده اصوله مغایرتی حقنده واقع اولان ملاحظه اوزرینه بوماده الفا ایدلدی . قائممقام بو محبوسیتك حبسخانه نك خارج وداخلنده مجهول قالمسی ایچون لزوم

گوردیگم تدایر احتیاطیهیی اتخاذ ایتماکگمی اخطار ایتدی ایسهده بو تدایرک نصل شیلر اۆله جغنی بیان ایتدی .

ضابطانه مخصوص حبس اوطه لرینی گزمک ایستیه رک، یوز باشی دره یفوسک اقامت ایلیه جگی اوطه یی تعیین ایتدی .

بوتوقیف ایشیدیلور ایشیدلمز « یهودیلرک ایلرو گلنلری » طرفدن اجرایی محتمل اولان حرکات نمایشکارانه یه قارشو اقتضا ایده جک تدایر تحفظیه یی دخی اتیان ایلدی .

بگا یهودیلردن کیمسه گلدیگی گبی، بؤیولده بر حرکت دخی واقع اولمادی. بردها قیدینه حاجت قالماق اوزره علاوه شؤنی ده خبر ویره می که: محبوسک بتون مدت موقوفیتجه بن، بؤزندان اوطه سنک آناختارینی حامل اولان مأمور مخصوصک رفاقتده بولمخدجه اوطه یه نه گیردم، نه ده گیروب اوطوردم .

اوگله یه طوغری یوز باشی دره یفوسکسوۋه ملکیه یی لابس وقوماندان « هانری » ایله بر پولیس مأمورینک رفاقتده اۆله رق برکرا عربه سی دروننده گتورلادی. بؤیوک ضابط بگا حبس امرینی تسلیم ایتدی که، بالذات حربیه ناظرینک امضاسنی حاوی و ۱۴ تشرین اول اشارتیه مورخ ایدی . ایشته یوز باشینک گورلمه دن واستنطاق ایدلمه دن توقیف و حبسی امر اولندیغنی بؤده اثبات ایدر . کذلک امر توقیفک پارس محافظنک خبری اۆله دن اجرا ایدلیکنه دخی دلالت ایلر؛ بن محافظ مومی الیه اشعار کیفیتدن منع ایدلدیگم جهتله بؤخصوص ایچون حربیه نظارتی ارکان حربیه سنه دن گوندریلان بر بیوک ضابط وساطتیه استحصال معلومات ایلدی. حبسخانه نک مأمور اصلیسى بندن تعلیمات لازمه یی اخذ ایله برابر حبسخانه سحلی اوزرینه « دره یفوس » نامنی یازدیروب بؤدریفوسک کیم اولدیغنی بیلدیره جک ایضاخات سائر قید ایتدیرمکسزین یوز باشی یی کندیسنه تخصیص ایدلمش اولان اوطه یه گوتوردی .

بو آندن اعتباراً « دره یفوس » اوطه سنه عادتاً دیری دیری میخلاندی؛ محبوسی

هیچ کیمسه گورهمیوردی؛ «شرش - میدی» ده قالدیغی مدت ظرفنده اوطهسنک
قیوسی بن حاضر بولندججه آجیله میوردی.

برقاچ دقیقه صکره یوزباشی دره یفوسک نزدینه گیتدم. غیر قابل تصور برتهوور
عصبی ایچنده ایدی. قارشیمده گوزلری قان چنانغه دونمش، اوطهسنک اشیاسنی
هرج و مرج ایتمش حقیقی ربی شعور گوریوردم. خیلی زحمتله تسکینه موفق اولدم.
بوضابطک معصومیتی حقنده اوانده قلبه برشی طوغدی. بالذات حربیه
ناظری، یاخود نظارتیه منسوب بیوک ضابطلرک بری طرفندن استماع ایدلمسنی ناظر
مشار الیه دن طلب ورجا ایتک ایچون کنه دیسنه وسائط تحریریه اعطا ایتکلیگمی،
یاخود بالذات یازمقلغمی استرحام ایتدی.

بکا صورت توقیفنی حکایه ایتدی که، نه شعار
مروته، نه ده شان عسکریتیه چسبان ایدی. تشرین
اولک ۱۸ ندن ۲۴ نه قدر، مقدا حربیه نظا -
رتنده دره یفوسک معامله توقیفیه سنی اجرا ایتمش
اولان قوماندان «دوباتی دوقلام» حربیه ناظرینک
خصوصی بر مساعده نامه سنی حامله اجرای
استنطاقه کلدی.

فورزیشتی

دره یفوسی گورمه دن اول، مومی الیهی
شاشیرته جق صورتده بردنبره یانه گیر یویرمک

ایسته دیگی و یوز باشینک چهره سنی لجئه ضیا به غرق ایده جک بیوک بر قوه عا کسه نی
حائز بر لامبه نی حامل بولندیغی جهتله گورلدیسزجه اوطهسنه گیرمی ممکن اولوب
اولدیغنی صورتدی. بن یونک ممکن اولدیغنی جوابنی ویردم.

یوز باشی نی ایکی دفعه استنطاق ایدهرک، هر دفعه سنده یازیلر آره سنده اجرای
مقایسه مقصدیله وثیقه مجرمیت اولان ورقه دن مقتبس جهل کلامیه اجزاسی
استکتاب ایتدی.

بومدت ظرفنده یوزباشی دره یفوسک تهوور فوق العاده عصبیسی دایماین درجه ده

ایدی. اینکە دیگی، حایقردیغی، یوکسک صدا ایله سویلنوب دعوای معصومیت ایله رد تهمت ایلدیگی قوریدوردن ایشیدیلیئوردی. موبله لره، دیوازلره چاریپور؛ و آلائیغی بره نردن بی خبر گورینیوردی.

بردقیقه آرام ایتمدی؛ تعب اضطرابات ایله تاب و تیرانی کسیلنوب کندیسینی البسه سی ایله یتاغنه آتدیغی زمان ایسه اویقوسی درلو درلو قورقچ رؤیالر، کابوسلر ایله بمحضور و معذب ایدی.

اویقو ائناسنده ناگهانی صیچرایئوردی؛ او درجەده که یتاغندن دوشدیگی بیلە اۆلدی.

یوز باشی دره یفوس

جدا سكرات قیلندن اولان بۇ طقوز
گون ظرفنده یمكلك هېچ برینه النی سورمیه رك
ات صؤبی ایله شكركلی شراب ایچدی.

آبك ۲۶ نجی گونی صباحلین جنته قریب
اولان آفات شعوریه سی پك وخیم گورندیگندن،
مسئولیتدن تخلص کریبان ایتك ایچون
طوغریدن طوغری به پارس محافظی ایله حربیه
ناظرینه تبلیغ کیفیت ایلدم.

بعدالظهر، جلب واقع اوزرینه، جنرال

«دو بو وادفر» ك یاننه گیره رك آنكله برابر حربیه ناظرینك اقامتگاهنه
گیتدم. جنرال بندن ملاحظه می سوال ایدینجه هېچ تردد ایتكسزین:

یاكلش یۆله گیدیلیئور؛ بوضابط مجرم دگلدر. جوانی ویردم. بنم قناعت وچدا.
نیهم بۇ ایدی؛ صكره دن دخی تأید ایتدی.

ناظر ك یاننه تك باشنه گیرمش اولان جنرال برقاج دقیقه صكره پك جانی
صیقیش بر طور ایله چیقهرق:

— ناظر همشیره زاده سنك آیین ازدواجنده حاضر بولمق اوزره چیقهرق

بکا « ماذونیت قطعیہ » ویریور ؛ سز آنک عودتنہ قدر درمیفوسی اداره ایدیگز ؛
بالاخرہ البتہ ایجابنہ باقار .
دید .

بوسوزلر اوزرینہ جنرال « دو بووادفر » ک امر توقیفده بیکانہ اولدیغنی و بونی
تصویب ایلدیگنی آکلادم . مع ذلك جنرال ، یوز باشی بی حبسخانه طبعینہ خفیا
معاینہ ایتدیرمکلگمی امر ایلدی ؛ طبیب دخی نظارت متمادیہ ایلہ مشروبات مسکنہ
ومفرحہ اعطا ایتدی . آیک ۲۷ نجی گونندن اعتباراً قوماندان « دوپاتی دو قلام »
ہمان ہرگون گلہزک یککی یککی استنطاقلردہ ویازی تجربہ لرنده بولندی کہ ہرگلیشنده
« درمیفوس » ک پروتستو ایتمکدن بر آن خالی قالمدیغنی براعترافی استحصالدن بشقہ
مقصدی یوق ایدی .

بوبدنخت ضابط ، دیوان حربک مضبطہ مأمورینہ تسلیم ایلدیگنی گونہ قدر
« اہانت فوق العادہ » جنایتی ایلہ مہم اولدیغنی بیلور ایدیسده بو اہانتک جنس
ونوعندن خبردار دگل ایدی .

تحقیقات ابتدائیہ اوزون ، موشکافانہ اولدی . و بونک جریان ایتدیگنی مدتبہ
« درمیفوس » مجرمیت و محکومیتنہ اوقدر آز اینانیوردی کہ ، حتی برچوق دفعہلر :
— بالاخرہ نہ بیوک تضمینات طلب ایدہ جگم . [قرق آ] ایستدکن صکرہ
استعفا می ویرد جگم . بونی قوماندان « دوپاتی » یدہ سقیلدم ؛ ناظرہ ویردیگی
راپورہ بونی دہ درج ایتدی . بکا قارشى هیچ بر اثبات بولہ مدی ؛ چونکہ بولہ جق
بر اثبات یوق . مضبطہ مأموری دخی کندى ضبطنامہ سندنہ برینہ مبرہنہ تصریح
ایدہ میہرک و برطاقم استدلالات ، فرضیات ایلہ ادارہ کلام ایدہرک هیچ بر قولنی
تأیید ایدہ میور .

دیدگی اولدی . حاکم ہر حضورینہ چیقمہدن بر قاج دقیقہ اول :
— آرتق چکدیگم عذابک یتیمک اوزرہ اولدیغنی و قریباً زوجہ می ، یاوریلر می
در آغوش ایدہ جگمی مأمول ایدرم .
دیوردی .

مع الاسف، ایش بشقه رنك كسب ایدە جكدی. محكمه قرارینی متعاقب « دره یفوس » وقت ظهیر طوقری تکرار اوقطه سەنە گتورلدی؛ بن دە کندیسنی اوردە بکلیتوردیم. بنی گوریر گورمز: « یکانە جنایتم یهودی اوله رق طوقغم قلمدرە. سعی و غیرت ایله پرورده بر حیات، باقك، بنی نه درکە یه ایصال ایتدی. یاربی، نیچون مکتب حربیه گیردم؟ متعلقات و اقربامك آرزو ایتدیگی استغفامی نیچون ویرمدم؟ » دیه حایقردی. یأس و فتوری اودر جەده ایدی که، بن بر عاقبت وخیمەدن قورقەرق بالذات تزید دقت و نظارت ایلدیگم گبی، ایجاب ایدانلره اویولده تنبیه اتمە دخی بولندیم. ایرتسی گونی مدافعی کندیسنی گورمکه گلدی. موسیو « دەماثر » اوطیه گیر گیرمز اشکریز ملال اولدینی حالە قوللرینی آچوب دره یفوسی گوکسەنە باصدرق:

— اوغلم، سزك محكومیتكز بوعصرك اڭ بیوك رذیلە سیدر!

دیدى. بن بوسوزدن شاشیردم.

شمدی یه قدر چولق چوجغەدن هیچ بر خبر آله مامش اولان « دریفوس » بوگوندن اعتباراً ایلك دفعه اوله رق افراد عالیه سی ایله مکتبه یه مأذون اولدی ایسه ده، مکتیب مأخوذه و مرسله نك كافه سی حکومت قومیسرینك تحت مراقبه سەنە موضوع ایدی. زوجە سی ایله ایکی دفعه وقائن والدە سی ایله بر دفعه مأذون اولدینی ملاقاتلر دە بن بولندیم. بوملاقاتلر پك خلجان آور ایدی.

تمیز دعوی تظاهراً ایدر ایتمز قوماندان « دوپاتی » دره یفوس ایله سربلشجه گوریشمەنە مساعده ایدلمسنی ناطق بر امر خصوصی نظارت ایله بردها گلدی. محكومك « احوال روقانیه و دماغیه سی » حقندە اخذ معلومات ایلقبوب حبس خا نە نك مأمور اصلیسەنە لدی الحاجه ایلك چاغریشندە گلە بیله جك بر نقطه ده بولنمەسنی دە اخطار ایلهرك یوزباشینك یانە گیردی.

بوصوك ملاقاتدە، قوماندان « دوپاتی » نك براعتراف جرم، یاخود هیچ اولماز سە [آمور ساژ] « یلمه » قیلندن بر حرکت غافلانە اعترافی استحصال ایتك ایستدیگی وبوگا چوق غیرت ایتدیگی « دره یفوس » ك هان حربیه ناظرینە یازدینی بر مکتوبدن مستفاد اولیور.

« دره یفوس » هیچ کیمسه یه، هیچ بروقت یمله آتمدیغی و معصوم اولدیغی جوابی

ویروردی .

۴ کانون ثانی ۱۸۹۵ تاریخیه بکا توجه ایتش اولان مسئولیت عظیمه دن قور-
تیلیوردم . یوزباشی « دره یفوس » کالنی صیقدقدن صکره ژاندارم لره تسلیم ایدیوردم؛
آنلرده بیلکلیکینه کلچه اوره رق زواللی یی مکتب حربیه یه کوتوردیلرکه، اقراده فریاد
معصومیتنی آفاقه ایصال ایدرک - اولومدن بدتر بر اشکنجه اولان - رفع رتبه ،
صکره نفی و تبعید عذابنه گرفتار اولدی .

اطعمه آرمه سنده گیزی اوله رق خارجدن کندیسنه هیچ برکاغدگله مامک ایچون
بتون یمکلرنده حاضر بولهرق اینجه دن اینجه یه دقت ایتمکله رسماً توظیف ایدلدیگم
جهتله اوچ آی قدر عادتاً بوبدبخت ضابطک حیاتنه اشتراک ایتش اولدیغدن، صوگ
درجه ده حزین و مشقتلی بر مأموریت ایفا ایلدم .

بر چوق اوزون سنه لردنبری ، متقاعد بولمقله برابر ، موجب شرف و افتخارم
اولان برانتخاب سایه سنده بر چوق حبسخانه و بو مثللو تأسیسات عدلیه مدیریته ده
بولهرق، محبوسلرک احوالی حقنده بیوک بر تجربه کسب ایتش اولدیغدن ، بودفعه
مذهش بر خطای عدلی ارتکاب ایدلدیگنی بیان و یوکسک صدا ایله اعلاندن حذر
ایتم . بن یوزباشی دره یفوسی هیچ بروقت وطننه ، اونیفورمه سنه خان بر آدم اولمق
افزره تلقی ایتدم .

دها ایلک گونلری طوغریدن طوغری یه آمرلرم ایله سائرلری فکرمی آکلادیلر .
بن ده فکرمی هر رتبه دن متعدد ضابطلر ، غزته جیلر ، ادیبلر ایله بیوک مأمورین
و منسوبین سیاسییه حضورنده تأیید ایتدم .

دها ایوسنی سویلیه یم . فکرمی حکومت دخی بیلیوردی ، زیرا ارفع رتبه اشکنجه -
سندن برگون مقدم داخلیه نظارتندن بر قلم مدیری ناظر موسیو « دوپوی » طرفندن
گله رک « دریفوس » حقنده بعض معلومات سؤال ایتدی . بن ایسه عین مآله جواب
ویردم .

بومدیر فکرمی کندی آمرلرینه تکرار ایتمکدن بالطبع خالی قالمدی . حال بوکه

کچن تشرین اولک بشنه قدر آمر لرمک هیچ برندن سکوت ایتمکلمگم حقننده نه براخطار، نه ده برامر آلهرق، هر زمان «دریفوس» ک بیگناهلغنی اعلاندن خالی قالمدیغنی ده بیان ایدرم. بنجه «دریفوس» یا طالعک حل اولماز، آکلاشلماز مشئوم فلاکتلرندن برینه، یا خود صورت مخصوصه ده ترتیب اولمش، ینه آکلاشلماز برخدعه ملعنکارانه یه قربان اولمشدر.

شونی ده بیان ایدیم که دره یفوسک کندی کنینی اولدیرمیشی قطعاً جباتندن اولموب، بلکه بقیله براتخارک وسائط مادیه سندن بالکلیه محروم و برده بنم نصیحتلرم ایله صوگ درجده پریشان و ماتمزه اولان افراد عالیه سنک تمنیاتنه گردناده انقیاد اولسندن ایلر و گلشدر.

کذلک شونی ده - بویولده برسؤاله مخاطب اولدیغیم جهته - اکیداً درمیان ایلرم که موسیو «برنار لازار» ی - برخطای عدلی، یوزباشی دره یفوسه دار حقایق - عنوانی ایلك رساله سنک نشرندن ایکی گون مقدم طانیدم. و بورساله حقننده گرك طوغریدن طوغری یه، گرك طولایسیله هیچ معلوماتم یوق ایدی. کچن سنه کندیسنه موسیو «هاری روشفور» ک اقامتگاه خصوصایسنده، (غزته سنک اداره خانه سنده دگل) رفاقت ایدیشم ایسه هر صاحب حمیتک آکلایه بیله جگی برحس طبیعی یه انقیادمدن نشأت ایتمشدرکه، بوده بغیر حق دوچار مجازات ایدیلرک ارتکاب ایتمدیگی برجنایتک عذاب الینی چکمکه اولان بر بیگناه لهنده شهادت ایتمک حس مدوحیدر.

بتون وجدانی قناعتلر، برمنفعته مستند اولموب صمیمی بولندچقه، شایان حرمتدر؛ بؤحاله شوراسی قبول اولمایدرکه «دره یفوس» ک مجرمیتنه قانع اولانلر بولنقله برابر، محافل عالیه عسکریه و ملکیه ده مومی الیهک معصومیتنه بنم گبی و بنم قدر قانع اولان پک چوق کشی واردر. و بوقولمزی تأیید ایدیهیلورز. لکن حیانت - بشریه بولنلری قناعت وجدانیلرینی یوکسک صدا ایله و آچیقدن آچیغه سویلمکدن منع ایتدی: بن ایسه بولنلردن معدود اولمق ایستمدم.

الیوم پارلامنتویه منسوب اولوب ناهنی ویرمهیه حکم بر بیوک ذات سیاست -

آشنا شویله دیدی:

— دره یفوس دعواسی یهودیلك علیهنده بردعوی اولوب محکمیة برجئایت
سیاسیة شکننده داخل اولدی.
بنده بؤرایدیم.

الیوم برطاش پارچهسی اوزرنده قرین احتضار و دوچار عذاب بی شمار اولان
بو بدبخت ضابط ان شاء الله برگون تبریة ذمت ایدرهك گرك متعلقات واقرباسنك،
گرك چو جقلزینك، گركسه اردؤنك شرف و شانی اعاده ایدر.

محرری

پارس عسکری حبسخانه لری سابق قوماندانی

فورزینہ تتی

